

TORONTÁLI KÖZLÖNY.

Egyesült „Felső Torontál“ és „Kikindai Közlöny“.

P O L I T I K A I L A P.

Megjelenik vasárnap, szerdán és pénteken

A legördöklőbb fegyver.

N.-Kikinda, 1894. július hó 13.

A ki figyelemmel kíséri az egyes államok évi budgetjét, annak szomorúan kell tapasztalnia, hogy a népek keserves verejtékével áldozott adó legnagyobb részét a hadügyi kiadások nyelik el.

Igy van az nálunk, így egyebütt és mindenütt, a hol államfők és kormányok örökké a békét bangoztatják és szünet nélkül a háborúra készülnek.

A hadi költségvetés emeléséhez nagyban hozzájárul a fegyverek és lőszerkeg tőkésítésése s az államok ama törekvése, hogy a legtokéletesebb emberirtó eszközök hirtokába jussanak.

Es míg az államok e gyilkoló fegyvereket a háboru bekövetkezésének esetére az arsenálokban rejtgetik: addig a legördöklőbb fegyvert az emberek folyton maguknál hordják, nap nap után alkalmazzák s embertársaiknak, ha nem is megölésére, de legalább megsebzésére könnyelmű kézzel felhasználják. Ez a fegyver veszedelmesebb minden puskánál, ágyúnál, sebzése szinte gyógyíthatatlan s az általa előidézett halál gyászosabb és fájdalmasabb minden földi kimulásnál.

Romboló hatása az erkölcsi világban észlelhető.

S ez öldöklő fegyver: a gyanúsítás.

Veszedelmesebb fegyver ember kezében nem volt és nem lehet, mint a gyanu!

Míg a régi kor emberének veszületett nyíltsága magával hozta, hogy ha bár-

mely tekintetben meggyőződésével ellenkező cselekedet észlelt, annak elkövetőjét nyílt, férfias módon álláspontjának igazolására szólította fel s ez által módot nyújtott az ellenkező vélemény és cselekedet okadatolására: addig a mai vakondok rendszer a világosságnak, a nyíltságnak halálos ellensége.

Elrejtőzik odujába, ott szövi s onnan terjeszti ki hálóját s ha bármi neki nem tetszőt észrevesz, azt veszületett természeténél fogva megugyitva bocsátja a hír szárnyaira.

Társadalmi viszonyaink éber megfigyelője bánkódva kénytelen tapasztalni azt az alattomos aknamunkát, a melyet ezen gyilkos fegyver, a gyanúsítás minden téren véghezvisz és félő, hogy ha ily rohamosan foglal tért, megromtója lesz már a közel jövőben az egészséges társadalmi életnek és együttműködésnek s le fogja szorítani a közpályákról a társadalom és állam érdekében legönzetlenebb munkálkodókat is.

Mert nem kell feledni, hogy a gyanu az alantjáró, tehetség és ambíció nélküli egyéneket nem érinti. Ezek nincsenek utjában.

A gyanúsítás öldöklő fegyvere azok ellen irányul, a kik közpályán működve, szívök egész melegével, tehetségök összes erejével, önzetlennül s minden haszon nélkül a közjó előmozdításán fáradsanak. A kiknek sokszor csak hosszú és fárasztó munkálkodás árán sikerült a közönség bizalmát, rokonszenvét és szeretetét megnyerni s működésüket egyrészt siker, másrészt elismerés

den távozásánál hírvél ölelte keblére az asszonyt, nem dődelgette, nem hizelgett, nem kereste a kellemeskedést, csak annyit mondott: „Édes mindennem“!

Az ötablakos ház, a ház végén a nagy kerttel, a zöld repkénynyel befutott filagóriával, az a kis Sanyi, Emmi es Pistika, kik egymás után népesítették be a boldogság tanyáját: annyi örömet hoztak Dercsi Sándor ügyvéd házába, hogy azok közé a kis szánu emberek közé tartozott, kik azt mondják: ugyan mit is kívánhatnék már többet?

Sem a férjben, sem a nőben a féltékenységnek egy darabkja sem huzódott meg. Nem volt egymás előtt titkuk, nem volt egymás közt szövaltságuk. Sem a férj, sem a nő nem uralkodott; közösen beszéltek meg minden kis dolgot s az engedett, a ki belátta, hogy a másiknak van igazza. Akárki benyithatta az ajtót kopogtatás nélkül s ép néséggel nem fedezhetett fel semmi olyat, a mi a Dercsei pár jó együtt lésére valami homályt vethetett volna.

Sokszor láttam ablakom e őtt elhaladni a deli, gavallér ügyvédet, ki házassága után ép oly divatosan, elegánsan öltözködött, mint azelőtt. Egy barátja nevetve is említette egy izben előtte: „Te oly fess legény vagy, mintha egyenesen kérőbe indnál!“ s az ügyvéd azt válaszolta, hogy: „Mindig kérőben vagyok — a feleségemnél; fenn akarom tartani az illúziót. Bocsáss meg barátom, de a legrosszabb viseletnek tartom azt, ki feleségét elhanyagolja, mert már az övé. Pedig mit tesz az egyebet, a ki maga hanyagul öltözködik, modorát parlagivá változtatja s tulságosan naturalissá válik. Magára ves-

rés kíséri, a mi fáradozásuknak egyedüli, de legszebb jutalma.

Es a midőn embertársaik méltányló érzelmeit már kivívták, akkor feltámad ellenük a gyanu s polip karjaival addig szorongatja őket, míg sikerül neki őket magával a sárba vonszolni, vagy ha ez nem sikerül, legalább bemocskolja úgy: hogy a ki kevéssel azelőtt még a köztisztelet és közbizalom részese volt, a nélkül, hogy okát tudná adni, azt kénytelen tapasztalni, hogy akár felebbvalói, akár rang- vagy embertársai, akár maga azon társadalom, a melyben és a melynek érdekében eddig munkálkodott, kezdenek iránta elhidegtülni.

Hogy hány önzetlen, a közügyekért lelkesülten küzdő férfiú lett már a gyanu áldozata, nehéz volna megmondani.

Annyi azonban tény, hogy ha valámikor, úgy főképp napjainkban tapasztalhatjuk leggyakrabban s legrombolóbb hatásában a gyanúsítás működését, s alig van ügy, melynek munkásához, alig van név, melynek viselőjéhez, bármily tiszteletre volt legyen az előbbi s bármily becsült legyen is az utóbbi, férközni, melyet befekettetni ne igyekeznek.

Szomorú jelensége ez mai társadalmi viszonyainknak.

Ahelyett, hogy a közjó érdekében értékesítené mindenki egyaránt a maga tehetségét s vállvetve működnek közre a közügy előmozdításán, ellenkezőleg, a gyanúsítás átkos fegyverével még azokat leszorítani törekszenek a küzdő térről, akik a közügy érdekében léptek ki a porondra.

sen aztán az olyan, ha baj lesz, ha elveszti azt, a ki már az övé“

B multam azt a komolyságot, bölcsességet, melylyel ez a fiskális a maga és mások tetteit bírta. Ilyen ember aztán könnyen hallhatja a közmondást: „Minden ember a maga szerencséjnek a kovácsa.“ Egy nyári reggel huszárok költözködtek Vámosvégre és a huszárfőhadnagyot Dercsei Sandorékhoz kvártélyozták be, hol egy külön álló épületben tágas két szoba állott a vendégnek rendelkezésére. Az ablakok a kertre nyíltak, a kis épület előtt veranda is volt a legillatosabb virágokkal gazdagon ellepve.

Ezt a vendégszobát kapta lakásul pár hétre Baló Gabor huszárfőhadnagy. Kis, alacsony, tömzsi ember volt; arcz n látszott, hogy gyermekkorában kissé a ragya verte el, a mit egészen ki nem heverhetett. Csakis szép két szemé és csengő, szívhez szóló ezüst hangja volt, a mi a közönséges kiállítású tisztet némileg rokonszenvesé tette.

— Pardon az alkalmatlankodásért, uram! — szólta a katonatiszt, belépve az ügyvéd szobájába, hol éppen a fiatalasszony jelent meg legkisebb gyermekével, ki uj ruhájában büszkélkedve mutatata be magát.

Az ügyvéd, miután bemutatta a háziasszonyt és a kis Pistát, mosolyogva mondá:

— Ime, egy családi idill, a melyben a fiatal és nem fiatal tiszt uraknak kevés részök van.

— Az igaz, mert hozomány nélkül vagy vagyon nélkül el van zárva a boldogság útja. Ma-

TÁRCZA.

Az irigyelt ember.

A „Torontáli Közlöny“ tárczája.

Dercsei Sándort, a gavallér fiatal ügyvédet, ki Vámosvégen a legcsinosabb leányt vezette ol-tárhoz tíz év előtt, irigyeltem egyedül az életben. De irigyelte más is.

Györgyi Katiczának az egész kis város fiataisága udvarolt, hanem azért magában mindenki szentül meg volt győződve, hogy a természet rendeje, az izles korrektsége, a belátás helyessége s a szív igaz útja szerint: más nem is lehet a győztes mint Dercsei Sándor, Nagyon sok előnye volt társai fölött.

Az eredmény nem is lepott meg senkit. Dercsei Sándor huszonnyolcz éves, gazdag szülők gyermeke, a legjobb nevelésben részesült, jól tanult, mindig első volt az elemi osztálytól egész a jogi tanulmányai végéig, az irodája pompásan ment, két asszonyt is eltarthatott s így eltarthatja Györgyi Katiczát, a ki belé szintén szerelmes, ragyogó szép és módos.

Boldog Dercsei Sándor, a kit irigyelnek, a kit boldognak hisznek, a kinek semmi olyan multja nincs, mely a jövőt zavarná.

Györgyi Katicza, ez a kedves, igénytelen, szépségét nem tudó, megelégedett, a mennyországot otthon kereső asszony meg is érdemelte azt a mennyországot, melyet ő és férje közösen teremtettek. A férj, ki minden hazatérésénél és min-

Kiadóhivatal: Kiadói-Nyomda.

Előfizetés egy: évre 5 irt.

S mennél jobban elharapódzik ez a veszedelmes betegség, annál kevesebben lesznek, a kik a közjó érdekében tehetségeket s idejüket feláldozzák.

Azok, a kik a gyanu fegyverével lelkiismeretlenül élnek, meg sem gondolják, hogy mily veszedelem rejlenék abban, ha a gyanu romboló hatása odáig terjedne, hogy a tette hivatott és tenni kész embereket a cselekvés terét elhagynák. A mai realiztikus korban, a midőn az emberek életcélja a szerzés és cselekedeteiknek rugója az önzés, meg kell becstülni azokat, a kik még ideálokért lelkesedni és cselekedni tudnak és akarnak.

Félre tehát a gyanusítással! Lépjen helyébe az ember legszebb jellemvonása: a nyíltság.

Tárjuk fel véleményünket, szálljunk sikra meggyőződésünkért, tiszteljük az ellenvéleményt, s ne kételkedjünk ok nélkül senkinek a jóhiszeműségében.

Igy tisztázzuk a helyzetet. Igy szólálunk a közügynek. Igy száműzzük körünkől egyszersmindenkorra a legveszedelmesebb és a legüdvöklőbb fegyvert: a gyanusítást.

A Délmagyarországi tanítóegylet XXVIII. közgyűlése Oraviczabányán.

Hazánk egyik legkieisebb vidékén a miniatűr Helvecziában gyülekeztek ez évben hazánk legtevékenyebb és legnagyobb tanító-egyletének tagjai. Az áldott „Bánát” minden zugából, az ország több helyéről sereglettek a tanítók Oraviczára, hogy a hasznost a kellemessel és a boldog szünidők beálltával az üdüléssel kössék egybe. Mint már múlt számunkban jeleztük volt, félezernél jóval több tanító vett részt a gyűlésen.

Oravicza bányavárosa a legszívélyesebben fogadta falai közé a tanítókat, e mellett szólnak ama szívélyes hangú felhívások, a melyekkel hivta és azon megleghangú üdvözlések a melylyekkel a nemzet munkáit fogadta.

Igaz és ezt sajnálattal konstatáljuk, hogy a nemzeti, felekezeti tanítók ezuttal is távol maradásukkal tündököltek, mintegy demonstrálni akarván ezzel, hogy ők nem akarnak azon egyletnek a tagjai lenni, a mely zászlajára a magyar nemzeti népiszkola megteremtését írta.

A vonatokon érkezöket Kruesz Ferencz esperes plébános, a helyi bizottság elnöke fogadta szívélyes üdvözlő beszéddel, mit az egylet nevében Schenk Jakab elnök köszönt meg. A szoká-

gam is azt hiszem, kívül maradok a kerítésen.

— Ugyan? S miért? — kérdezte kíváncsian a szép fiatal asszony a félkezével gyermeke szöke fürteit simogatta.

— Miért? Erre igen könnyű a felelet: Gazdag nem vagyok s meghódítani senkit sem fogok. Lóra igen, de hódításra nem termettem!

A fiatal főhadnagy némi keserűséggel mondta e szavakat, a mire az ügyvéd megjegyezte:

— Bocsánat, főhadnagy ur, de a legszerényebb embernek is meg kell hódítania legalább egy asszonyt, akarom mondani, nőt életében!

— Kételkedem e mondás igazságban! Hogy mennyire nem is töröm magam a hódítás után, azzal is bebizonyítom, hogy mindig kaszárnyában lakom. Most is — ismétlem — sajnálom, hogy magánháznál kell alkalmatlankodnom, de — kell. A kaszárnyában ezuttal nincs számomra hely.

— Nyugodjék meg főhadnagy ur és viselje el békés szívvvel e csapást! — szólt az ügyvéd.

— Köszönöm a vigasztalást; igyekezni fogok elviselni.

Az ügyvéd és neje nevetni kezdtek a ceremónias az udvarias biztatáson, melylyel a csapást elviselhetővé tenni igyekeznek. Csak a főhadnagy maradt komoly.

Baló Gábor főhadnagy fölkel, meghajtottá magát a fiatal asszony előtt, azután kezet szorított a házigazdával és indult kifelé. Milyen jól illett volna ez a szép huszár uniformis a délczeg magatartásu, karcsu, térflás arczu, széles válú és pörge bajszu ügyvédre és mennyire lekivánczolt erről

szos üdvözlések után a menet gyalog indult neki a körülbelül öt kilométeres egy-utczájú, girbegörbe, de gyönyörű vidékkel bíró és egészséges levegőjű városnak. A tanítóssággal egyidejűleg érkezett meg Dr. Dengi János Krassó-Szörénymegye tanfelügyelője is. A fogadtatás azonban inkább szívélyes volt, mint fényes. Külsőleg nem ékeskedett a város, hisz az oláhság, mely e bányavárosban is többségben van, még az utczákon sem igen mutatkozott a bevonulás alkalmával annál is kevésbé diszítette fel házait, mint az pl. Nagy-Szent-Miklóson történt. Még a kíváncsiság sem bántja az elvadult nemzetiséget.

Az eszállásolás a legnagyobb rendben folyt le a rendezőség dicséretére, mert valóban nagy és nehéz munkát teljesített, midőn a megjárhatlan hosszúságú községben a lehető legrövidebb idő alatt elhelyezett 600 embert.

A gyűlés lefolyását, annak főbb mozzanatait a következőkben ismertetjük.

9-én d. u. az egylet választmánya ülészet. A választmányi ülésen előkészítették a közgyűlést; megállapították az előadások és egyáltalában az egész nagygyűlés sorrendjét.

10-én tartatott meg a rendes közgyűlés a lövőgyűlés termében, melyen az Oraviczabányára érkezett tanítósságon kívül résztvett számos vendég, közöttük Dr. Dengi János tanfelügyelő, Kruesz Ferencz esperes-plébános helyibizottsági elnök, Szörénymegye törvényhatósága és a járási főszolgabíró, az osztrák magyar vasutársaság bányatelepeinek képviselője stb.

A gyűlést megelőzőleg az egyleti elnök üdvözölte a gyűlésre megjelent vendégeket. A vendégek közül Dr. Dengi János tanfelügyelő üdvözölte az egyletet, gyönyörű beszédben buzdítván, serkentvén az egybegyűlt tanítósságot a nagy munkára, a melylyel meg kell küzdeni a délvidéken, mint maga mondá a „nehéz vármegyékben”. Az egyletet üdvözölték még Kruesz Ferencz helyi bizottsági elnök, a bizottság nevében, Dr. Herglocz István a törvényhatóság és járás, Váradi Ferencz közs. jegyző a község, Flaschner Vilmos, a tanítótestület és Dr. Herglocz a lövőegylet nevében üdvözölték válogatott szavú szép beszédben.

Ezután következett a gyűlés megnyitása, melyet Schenk Jakab a töle megszokott lelkesedéssel elmondott lelkesítő beszéddel vezetett be, egyuttal jelentvén, hogy az egylet elnökségéhez gr. Csáky Albin volt vallás- és közoktatásügyi miniszter, az egylet disztagjától levél érkezett, a melyben távozását menti. A minden tekintetben érdekes levél teljes szövege a következő:

a katonatisztról, kinek egy ize sem vallott a katonára.

— Furcsa ember, mondta a férj is, a nő is szinte egyszerre. Azután a férj folytatta: Galambom viseljék gondját ennek a kaszárnyakedvelő huszárnak, mig hazajövök. Holnapután délután újra itthon vagyok, csak a gr. Sárdi Tamás peres dolgában megyek ki Várba... Valahogy meg ne hódítsa ez a murmurter!

— Meg is szöktet, ha maga rossz ember már megunt!

A férj megölelte feleségét s azt mondta: „Édes mindenem!”

A huszár főhadnagy egészen jól elhelyezkedett a kertre nyíló verandás lakásban s nem is látszott meg rajta, hogy nagyon kívánczoznak a kaszárnyába.

A huszártiszt, hogy megmutassa részben való megvigasztalódását: igen nyájasan köszönt Dercseinének az udvaron, a kis Pistát lépten-nyomon összeölelgette, a másik két gyermeket cirógatta és a kisleánynak a mama előtt tréfásan ígérgette, hogy feleségül veszi.

A köpczös huszártiszt csak azon vette magát észre, hogy vizitre is bement a szép háziasszonyhoz. Mennyi boldogságot talált ott együtt, ő is, bizony talán legjobban megirigyelte mindenki közt a boldog férjet.

Dercsei rendbe hozta a sárdi gróf peres ügyét és jókedvvel tért haza otthonába.

— No, beleszokott már a főhadnagy a privát lakásba?

Nagyontisztelt Egyesületi Elnök Úr!

F. hó 7-én kelt meghívását köszönettel véve, sajnálattal arról kell értesítenem, hogy bármily örömet jeleznék is meg az örök körében, tanuja lenni buzgó és sikeres működésüknek, a nagy távolság, mely ezidő szerint elválaszt bennünket és a nyugalom utáni vágy, mely jelenleg felettem uralkodik ezt egyelőre kizárja. Nem mondok le azonban azon reményről, hogy a mi most nem lehetséges, az máskor azzá lesz.

Szepes-Mindszent 1894. jul. 5.

hazafiu üdvözléttel

C s á k y Albin gr.

Elnök továbbá jelenti, hogy Licsek krassó-szörénymegyei alispántól szintén üdvözlő levél érkezett.

Ezután a közgyűlés üdvözlő táviratot intézett Dr. Bayer Alajosnéhoz az egylet zászlóanyához, Csáky Albin grófhhoz és Eötvös br. vallás és közoktatásügyi miniszterhez.

Miután a választmány előterjesztése szerint megállapították a napirend, kezdetüket vették az előadások. Első előadónak Múth Janosné nszentmiklósi tanítónő lépett az előadói asztalhoz. Előadását „Mit várhat az ovodától a népiszkola?” címűt a legnagyobb élvezettel hallgatták, mert nem csak a tárgy maga, hanem az előadáshoz használt virágos nyelv és csinos, bátor hang tették vonzóvá, Tétéleit egytől-egyik e fogadták. Azt kívánja, hogy a magyar nyelv terjesztése — a felekezeti villongások megszüntetése ügyében a Délmagyarországi tanító estület hasson oda, hogy az ovodák a Délvidék minden községében felálltassanak, hogy a tanítók mindegyike hasson oda, hogy a községeken hazafias képzőkből kikerült hazafias óvónók alkalmaztassanak jó fizetéssel.

A közgyűlés egyik legérdekesebb előadása Gockler Lajos n.-becskereki tanítóé volt. „Az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. revíziója” képezte értekezésének tárgyát. Ritka szakértelemmel és az argumentumok nagy tirtházával szállott sikra a népoktatás ügyének kátyuba szorult szekerének továbbmozdítása érdekében. 20 tételt állított fel és behatóan, alapos készütséggel indokolta meg a törvény revíziójának szükségességét. Tétéleiből kímeljük a következőket: hogy a nevelésügyi miniszterium választassák el a vallás miniszteriumtól; hogy az összes tanintézetek kapcsolatba hozandók; az oktatás ingyenes legyen; az iskolázás kötelezettsége 6—14, illetve 14—17 évig tartson; az iskolák községi legyenek, mert félti az iskolát es tleges reakcionarius törekvésektől; hogy az állam ellenőrzése intenzivebbé tétessék; sürgeti

— Talán; majd csak megszokja, mondta az asszony.

Ejh, hogy az ügyvéd urat épen most hámozza el a kliensék a sok dologgal s nem marad ideje a huszáruk szórakoztatni. Még csak egy hete van hátra a beszállásolt katonalakónak és még úgy talál tovább menni, hogy nem is fogja egészen megismerhetni a kedves Dercsei Sándor ügyvéd urat, mint házigazdáját.

„A szeme olyan szép, a hangja olyan behi-zelgő. Nem fogja soha senki szeretni. Szegény ember! Mennyire el lehet keseredve!”

A huszárfőhadnagy ölebe vette a kis Pistát, ki nagyon megütötte lábát, a mint elesett. A mama megijedt annyira, hogy majd elájult... Aztán melegen szorongatta a tiszt kezét... Milyen jó ember, mennyire szereti az idegen gyermekeket is! A jó asszony úgy sajnálta, hogy miért nincs nővére, ki beleszerethetne ebbe a derék emberbe... Mert bele lehet szeretni, érzi, hogy bele lehet. Ilyen ragyogó kék szemet, ilyen csengő hangot nem hallott soha.

„Istenem! Miért is nincs nővérem?”

Baló Gábor egészen elfeledte a kaszárnyát és könnyes szemmel bucsuzott el Dercseitől. Az asszony egész belesápadt, mikor a huszártiszt könnyeit látta. A huszártiszt forró csókot lehelt a szép asszony kezére, úgy, hogy a forróság a szívéig hatott.

Az asszonynak valami különös zagyalék gondolat szorongatta az agyát, folytotta a lélekzetét. Érzette, hogy nincs ereje többé sajnálkozni: a miért nincs nővére.

a járási tanfelügyeletet; kívánja a tanító nagyobb kvalifikációját és a szolgálati pragmatikát és hogy a tanítók kinevezési joga az államé legyen. Az előadás felett élénk vita fejlődött ki. Sokan szóltak hozzá és a tetteket, kivéve az iskolák községi jellegét, és az iskolakötelezettség éveire vonatkozó tételt a közgyűlés nagy lelkesedéssel magáévá tette. A községi iskola helyett a közgyűlés többsége az állami iskolák mellett, a 8 évi tankötelezettség helyett a 6 évi mellett foglalt állást. A közgyűlés Gockler L. által felállított irányeszméket az összes hazai tantestületeknek elfogadásra ajánlja és elhatározta, hogy memorandumot intéz a kormányhoz.

Az első nap tárgysorozata ezen előadással befejezést nyert. Utána bankett volt, melyen tosztokban nem volt hiány. Különbösen nagy lelkesedést keltett Kruesz Ferencz esperes szabadelvű eszméitől duzzadó toasztja, melyet a tanítóságra mondott, szóba hozván a politikában nem rég lezajlott izgalmas napokat, egyuttal kérte a tanítóságot, hogy az egyházak és nemzetiségek közötti válaszfalak lerombolása érdekében kitartással küzdjenek, mert ő a tanítóságot tartja e téren a leghivatottabbnak.

A második nap első tárgyát Szentgyörgyi Lajos, fehértemplomi tanító értekezése képezte: „A magyar motívumok gyűjtése és alkalmazása a rajz és kézimunka oktatásánál”. Az általa felállított tetteket a közgyűlés elfogadta és felkérte a tanítókat, hogy az egyesület területén a rajz és kézimunkánál használandó magyar motívumokat összegyűjtsék és hogy sajtó alá rendeztessenek.

A negyedik bejelentett előadás elmaradt.

Az előadások után egyleti belügyek kerültek napirendre. Ezekből kiemeljük az egylet vagyoni állapotát feltüntető pénztári jelentést. Az elmúlt egyleti évben az egyleti pénztárba befolyt 924.78 frt; kiadás volt 908.44 frt; maradvány 16.34 frt; alapítványokban az egyletnek van segély alap: 1174.80 frt; zászlóánya alapítványa: 771 frt 18 kr., országos árvaházi alap: 1160 frt 50 kr. A segélyalapról ez évben részesített első sorban egy elhunyt tanító özvegye; a zászlóánya alapítványának jövedelmei pedig csak akkor kerülnek kiosztás alá, ha a tőke 1000 frtra növekedik.

Gyűlés után megállapított program szerint a tagok kirándultak a regényes és természeti szépségekben gazdag vidék megismerésére. A gyűlés jövő évi színhelye Uj-Arad leendő.

Senki nem tudott semmit, senki nem hallott semmit. Az ügyvéd háza a régi maradt, a boldogság még ott volt, ott rejtőzhetett valahol, de Dercsei Sándor nem találta többé. Ablakom előtt látam elhaladni a deli embert, de nem volt többé a régi. Az arca halvány lett, mint a fal, a dereka meghajolt, az öltözéke nem volt már oly divatos. Egyszerre minden átmenet nélkül adta magát az ivásnak. Egész éjszakákat dőzsölt át s mikor mámoros fővel a háza elé ért: mindig felkaczagott, Miért? . . .

Egy nap kocsin hozták haza faluról; lázban volt. Szegény ember csak egyszer kiáltott fel hevesen s aztán visszabukott párnái közé. Mikor a doktor kérdezte: hol fáj? a beteg kinosan feljajdult és a szívére mutatott: „Egyet mégis megháditott!”

Meghalt.

Nagy temetése volt Dercsei Sándornak. A szegény asszony mély gyászban kétszer eljárt a ravatalnál, a gyermekek visongatva ugráltak el mellőle.

Mennyire szereti férjét még halóporában is!

Egy hét múlva Baló Gábor huszárfőhadnagy jött látogatónak az özvegyhez, a kis Pistát ölébe fogta és magához szorította.

— Asszonyom, várjuk, míg az egész gyászév letelik?

Az irigyelt ember ott a sirban jól tudta, hogy nem jó nagyon soká élni.

Szépfaludi Ö. Ferencz.

Helyi és megyei hírek.

N.-Kikinda, 1894. július 12-én

Dessewffy püspökről. Mint örömmel értesülünk, beteg püspökünk állapota folyton javul és 2—3 hét múlva teljesen felgyógyul. Dessewffy Sándor püspök felgyógyulása után Budapestről több napi tartózkodásra Makóra és onnan Karlsbadba utazik, honnan három hét múlva iszapfürdőbe, valószínűleg Szliácsra vagy Melenczére megy.

Személyi hír. Zsirus Kálmán volt kikindai törvényszéki, jelenleg szegedi kir. táblai bíró tegnap bucsuzott el hivatalosan is a kir. törvényszék és járásbírósi bírói karától és elhagyta Kikindát, hogy új állását a szegedi táblánál elfoglalja.

Szabadságon. Augustin Miklós városi főjegyző ma kezdette meg 4 heti szabadságát s üdülés végett Gleichenbergbe utazott. Távozléte idején hivatalos teendőit Popovits Armand városi jegyző látja el.

Kinai főkapitány Szegeden. Mulatságos történet esett meg a napokban Szegeden. Wachtl Leo nagykikindai rendőrkapitány és Dus Sándor kir. ügyész tegnap Szegeden voltak és miután Nagy-Kikindán tüzoltó-egylet van alakulófélben, ottlétük alkalmával tanulmányozni akarták a szegedi tüzoltó-egylet belső szervezetét és megakarták nézni a felszereléseket. Hogy ezt tehessék, egy rendőr kíséretében elmentek Kovács József tüzoltó főparancsnok lakására, a ki éppen délutáni álmát aludta. A rendőr bejelentette a vendégeket. A főparancsnok almosan kérdezte: ki az? A kinai rendőrkapitány, szolt a rendőr másodsorú rendületen nyugalommal. „Menjenek a pokolba!” mormogta a főparancsnok. „Igen is kérem a ásan” szolt a rendőr és kiment. Odakint addig himezett-hámozott, hogy a nagykikindaiak azon tudatban utaztak el, hogy a szegedi főtüzoltó nincs otthon. Így írta meg az esetet a becskeréki „Torontál”.

Hirtelen halál. A ki tegnap a főtüzczán járt, még talpon s munkálkodva látta Zimrér Nándor ékszerészt. Annál meglepőbben hangzott tehát a hír, midőn ma reggel hirtelen haláláról értesült a közönség. A köztisztelőben állott aranyművesnek ma éjjel utáni 2 órakor szívszélhűdés okozta halálát. Mindössze csak 49 évet élt. Halálát két leánya és unokája siratja. Tetemei holnap, pénteken fognak átadatni az anyaföldnek.

Községek gyarapodása. Mint értesülünk, Katalinfa, Klekk és Ujfalu községekből 123 család az omari kincstári földeket, melyek 1230 holdat képviselnek, 20 évi részlettörlesztésre megvette. A 25 ezer forintot kitevő bánatpénzt a vevők nevében dr. Papp Géza orsz. képviselő a temesvári jószágigazgatóságnál a napokban fizette le.

A dévidéki szini szövetkezet szubv. színházait az 1894—95 idényre ujjlag Füredi Károly nyerte el és pedig minden pályázat mellőzésével. Füredi társulatát az igényeknek megfelelően újra szervezte. Primadonnául Bácskai Julcsát nyerte meg. Könyves Jenőt, Hobeczy Ilonát, Nagy Katiczát és a vidék több első rendű tagját is szerződtette.

Betöréses lópás. Jozefován e hó 3-án Nagy István lakásba betörték. Az ajtó kileszítése után elvitték a szobából az összes ruhaneműt és 10 forint készpénzt.

Tüzoltó mulatság. Zsombolyai levelezőnk írja, hogy az ottani önk. tüzoltó egylet f. hó 8-án sikerült nyári mulatságot rendezett az uradalmi rődben. Parketté alakították a tisztást, a melyen vígan folyt a táncz egész éjjel utánig.

A parasztagdák és a millenium. „A délmagyarországi parasztagdák egyesülete” azzal a kérelemmel fordult volt a torontálmegyei milleniumi nagybizottsághoz, hogy az ezeréves ünnepélyben való részvételhez czeljából a milleniumi költségalapból az egylet pénzsegélyben részesítessék. Az ez irányban véleményadásra felhívott torontáli gazdasági egyesület, mint a milleniumi nagybizottság gazdasági csoportbizottsága, nem tartja megengedhetőnek a kérés teljesítését, lévén a költségalap csak a torontáli kiállítók számára megszavazva, holott a kérelmező egyesület három megye területéről rekrutálja tagjainak a számát. A nagybizottság ily értelemben intézte is el a gaz-

dák kérését, felszólítván azonban őket a torontáli kiállítási bizottsággal karöltve haladó együttműködésre.

Kedélyes tolvajok. Horvát-Csene-én, mint lapunknak jelentik, a napokban ismeretlen tettesek egész kedélyesen üzték a tolvajlást. Egy éjjelen elloptak Plaki Istvántól 3 lórávaló szerszámot és két vas-kocsitengelyt, Makész Józseftől 3 lórávaló gyepőt és egy kocsitűlést. Jánosev Iszától egy három águ vasvillát, Szkenesán Mitától pedig két lórávaló szerszámot vittek el. Martinov Milánál meg a kamrába törtek be. A csendőrség a kedélyes betörők után nyomoz.

Vegyések.

Felvétel az aradi állami tanítóképzőbe. Az aradi állami tanítóképző intézetben az 1894/5-ik tanév kezdetével az I. osztályba olyan ép és egészséges ifjak vétetnek föl, a kik a gymn., real- vagy polgári iskola négy osztályát sikerrel végezték, vagy pedig a magyar nyelvből, számtanból, földrajzból és magyarok történelméből legalább annyi ismeretük van, a mennyit a fenti iskolák négy osztályában tanítanak. A belépni kívánó növendők erről vagy nyilvános iskolai bizonyítványt mutat föl, vagy fölvételi vizsgának veti magát alá. Ezek a fölvételi vizsálatok augusztus hó 30-án és 31-én fognak megtartatni. Az igazgató tanácsához czimzett folyamodványok hoz, a melyek augusztus hó 20-ig az intézet igazgatóságához benyújtandók, a kérelmezők a következő okmányokat csatolják: keresztelési, orvosi- és iskolai bizonyítványt. Azon szegény sorsú növendékek, a kiknek jó bizonyítványuk van, állami segélyt is kaphatnak, ha folyamodványuk mellé még hivatalból kiállított szegény ségi bizonyítványt csatolnak. Az intézetnek módjában van ott vgzett és oklevelet szerzett növendékeket jó állomásokra elhelyeztetni.

Kirándulás az Aldunára. Az alsó dunaszakassz regényes és történeti emlékekben gazdag vidéke, valamint a folyamatban levő Vaskapu-szabályozási munkálatok színhelye, ugyszintén a határon fekvő Ada Kaleh (uj Orsova) török szigetnek, valamint a Cserna völgyében remekül fekvő Herkulesfürdő meglátogatásának megkönnyebbitése végett a m. kir. államvasutak összes állomásairól Be grádon vagy Baziáson át Orsovára, valamint az azon túl fekvő állomásokra, vagy viszont a f. évben is kiadatnak oly kombinált vasuti és hajózási mérsékelt áru közvetlen menetjegyek, melyek áraiba a vasuti vonalakat illetőleg a rendes menetdíjak a hajózási vonalért pedig a következő jelentékenyen lezállított hajódíjak számítottak:

Beigrád—Orsova v. viszont I. o. 3 frt, II. o. 2 frt, III. o. 1 frt.

Baziás—Orsova v. viszont I. oszt. 2 frt, II. oszt. 1 frt, III. oszt. 30 kr.

A kombinált vasuti és hajózási menetjegyek árai azonban kisebbek nem lehetnek, mint a használt vízi úton esedékes következő rendező hajózási díjak:

Belgrád—Orsova: I. o. 5 frt 30 kr., II. o. 3 frt 20 kr., III. o. 2 frt 15 kr.

Baziás—Orsova I. o. 2 frt 90 kr., II. o. 1 frt 75 kr., III. o. 1 frt. 15 kr.

Figyelembe veendő, hogy a kombinált vasuti és hajózási menetjegyek áraiba Belgrádon át való utazás esetén a zimony-belgrádi vonalrészre esedékes, díjrészlet nem lesz belevonva, ennél fogva az ezen vonalrészért járó csekély díj a vonalnal utánfizetendő.

A kombinált menetjegyek 7 napig érvényesek, mely időn belül az Zimony, Baziás v. Orsován minden további eljárás mellőzésével a vasuti vonalon pedig a jegynek az illető állomásfőnök által történendő láttamozása mellett egyszer megszakítható. Azon menetjegyekkel, melyek Zimony v. Baziás állomásokon előtt fekvő állomásokról Orsován túl fekvő állomásokra vagy viszont szólnak az utazás a hajózási vonal által megszakított mind a két vasuti vonalon az előbbi eljárás betartása mellett egyszer megszakítható. Bővebb értesítés a m. kir. államvasutak összes állomásain, valamint annak menetjegyirodáiban nyerhető.

KÖZGAZDASÁG.

A malmok kora. A malmok oly idők, hogy nehéz megállapítani, ki és hol találta fel azokat. Kövessük a régi görögök hagyományait, melyek szerint a malmok feltalálójaként Lelex spártai királynak ilyes nevű fia szerepel. A régi rómaiak Pilumnus istenüknek, Picumnus főszenek tulajdonítják e találmányt. Hogy azonban már a legrégebbi időkben léteztek malmok, azt bizonyossá teszi azon tény, melyet Mózes beszélt el, hogy Ábrahám feleségénél, Sáránál kalácsot süített vendégei számára a legfinomabb lisztből, valamint az, hogy midőn Simon fogolyként a filiszteusok kezébe került, kényszerítették a malmot hajtani.

Mielőtt a kövek alkalmazva lettek, helyettök mozsarat használtak. Ebben megtörték a gabonát és aztán megszitálták. A gabonaszem liszté váló változtatásának legegyszerűbb módja — mint Plinius beszéli. — Numa király alatt a rómaiaknál csakhamar más processusokkal egészítették ki. E processus módszere a következő volt: mielőtt a gabona megtörtetett, vagy megzuzatott, azt megpirították, hogy hüvelyéből könnyebben elválasztható és a mozsárban megtörhető legyen; a további liszté váló megmunkálás ugyanezen módon következett. A rómaiak csak egyetlen fajtájú süteményt tudtak e lisztből készíteni, mely nem felelt meg a mi fogalmunk szerinti kenyérnek, mint-hogy a pirított liszt nem volt erjeszhető.

Az etruszkoknál, egy népnél, mely Itáliában telepedett meg, a mozsarak hengerszerű alakot vettek föl: a mozsár belseje és feneke barázdákkal voltak ellátva, épúgy a törők. A berendezés ezen neméből következtethető, hogy a törőnek a mozsárfenek középe felé való visszalépésével a törő talajsíkjára körsikká változott. A szerkezet művelet ezen egyszerű módjából fejlődtek ki a malmok fokról-fokra.

A mi a malmokat üzemük szempontjából illeti, az első malmok kizimalmok voltak, főleg a keleten használtattak, ahol azok egészen a mai napig fenntartották magukat.

Ezek két malomkőből: a futó és az alapkőből állottak. A hajtásra nőket, rabszolgákat és gonosztevőket használtak. A polgárosodás haladásával a leggazdagabbtól a legszegényebbig naponként mindenki készített lisztet és kenyeret, és Mózes elrendelte, hogy a malom ne legyen zálogtárgyként adósság fejében befoglalható. A Pompejében használt ásatások alkalmával a régi rómaiaknál használt malmok találtak, melyek két kölköl állanak, melyeknek alapkőve lapos teke, vagy golyó alakjával bírnak, míg a futókó ennek megfelelőleg ki volt vágva, úgy hogy körülte mozoghatott.

A gabona egy tölcseralaku nyíláson az őrlőfelületek közé vitetett, melyek közepükön egymástól jobban távolodtak, mint szélükön. A malmoknak vízerővel való hajtását úgy látszik leegőször Mithridates hozta be, de annak időpontja pontosan meg nem állapítható. Mindamellert bizonyos, hogy a vizimalmok a nyugaton csak Pompeji király bukása után Kr. szül. e. 61. évben jöttek használatba. Európában az első vizimalom Rómában volt a vízvezetéknel és teljesen magánhasználatra volt felállítva. Ezek közül a legtöbb Róma körül a Janikulus dombon volt. A nyilvános malmok csak Honoris és Arkadius császárok alatt, Kr. u. 385. évben keletkeztek, mely kortól az első malomtörvény is datálódik.

Hogy mikor épültek az első szélmalomok, azt nem olyan könnyen állapítható meg. Némelyek állítják, hogy augusztus idejébe esik eredetük, körülbelül Krisztus születése idejére, míg mások azt állítják, hogy az első szélmalom Kr. u. 718-ban épült Csehországban. Bizonyossággal tudjuk hogy Francia- és Angolországban Kr. u. az 1050 ik évben hozattak be a szélmalomok. Az első hajomalom Róma közelében a Tiberen 836-ban építették. Az első gőzmalom az úgynevezett, Albin Mill't Londonban 1783-ban emelték. Az őrléssel egybekötött szitálás behozatala a 16 ik századba esik. Mégis csak a 17. század közepénél későbbben vált szokássá Franciaországban, hogy a lisztet a malomban megörölték és otthon megszitálták. Ezen időben úgynevezett szitálók jártak házról házra, hogy szitást elássék, minthogy ezen időben mindenkinek volt szita a birtokában.

Szerkesztői üzenet.

Sz. urnak, helyben. Köszönjük a figyelemzetést, de magunk is észrevettük. Nem a mi hibánk, hanem valaki nem érti az interpunkciót s ennek következtében rosszul olvas és tévesen magyaráz. A dolog különben sokkal jelentéktelenebb, semhogy e miatt érdemes volna szót váltani. Ha meg szándékosan rejlik benne, akkor csak hadi teljék a kedvök.

Névtelen beküldőnek, helyben. Nyíltéri közleményeket csak aláírással ellátva fogadunk el. Ha tehát azt akarja, hogy közleménye a vasárnapi számban megjelenjék, sziveskedjék a szerkesztőségbe fáradni és közleményét aláírni. Ellen esetben a kézirat és a hozzá csatolt iktatási díj rendelkezésére áll.

Nyíltér*)

P A C S U D Ö M E tulajdonát képező, a templom-utczában lévő ujonnan épült házban egy alkalmas üzleti helyiség a zonnal bérbeadó.

Bővebbet lapunk kiadólivatalában.

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelősszerkesztő:

Dr. KISS KÁROLY.

Laptulajdonosok:

Dr. KISS KÁROLY és SCHEINBERGER IGNÁCZ

5661 szám. tkvi. 1894.

Arverési hirdetmény.

A nkikindai kir. törvényszék mint telekvi hatóság közhírré teszi, hogy Simon József karlovai lakos végrehajtatónk Prekajszi Steva karlovai lakos végrehajtást szenvedett elleni 105frt. tőke és jár. kielégítése miatti ügyében a karlovai 21 sztjkyben. Prekajszi Nova és Stéva 3740-ed. részben és Vlaucsin Péráné szül. Beszlin Maria 340-részbeni tulajdonosok nevére irt A I. 25 hrsz. 19 öi. sz ház és beltelek a vgr. törvény 156 §-a alapján egészben 271 frt 12 kr. a karlovai 903 sztjkyben Prekajszi Steva és neje Szaravolacz Jelfta nevére irt A +. 985 hrsz. szálló a vrg. törv. 156 §-a alapján egészben 68 frt. a karlovai 987 sztjkyben. Prekajszi Steva nevére irt A I. 1134. 1815. 2148 és 2450 hrsz. ingatlan 476 frt és a karlovai 988 sztjkyben Prekajszi Steva tulajdonul felvett A +. 984 hrsz. ingatlan 28 frt. kikialtási árban Károlova községhezánál 1894. évi augusztus hó 24-én d. e. 10 órakor birói végrehajtási árverés alá fog bocsátatni és a kikialtási áron alul is el fog adatni.

Venni szándékozók tartoznak a kikialtási ár 10 % -át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, vagy neki a bíróságnál előlegesen elhelyezett bánatpénzről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

N.-Kikindán, 1894. évi május hó 22-én.

A kir. törvényszék mint tkvi hatóság.

360. 1—1,

Dr. Szendrődy,

kir. tszéki bíró.

5820 szám. tkv. /1894.

Arverési hirdetmény.

A nagy-kikindai kir. törvényszék, mint telekvi hatóság közhírré teszi, hogy Mauksch Samu végrehajtatónak Roszmann Ferencz mokri lakos végrehajtást szenvedett elleni 420 frt tőke és jár. kielégítése miatti ügyében a mokri 2124 sz. tjkvben felvett I. 3785 a, 6046 a és az 5644 a c hr. ingatlanoknak Roszmann Ferenczet megillető 1/3 része 1024 frt kikialtási árban Mokrin községhezánál 1894 évi augusztus hó 17-ik napján d. e. 10 órakor birói végrehajtási árverés alá fog bocsátatni és a kikialtási áron alul is el fog adatni.

Venni szándékozók tartoznak a kikialtási ár 10 % -át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, vagy neki a bíróságnál előlegesen elhelyezett bánatpénzről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

N.-Kikindán, a kir. törvényszék mint tkvi hatóságnál 1894. évi május 22-én.

359 1—1

Dr. Szendrődy, kir. tszéki bíró.

MEGHÍVÓ.

Az „Első valkányvidéki takarékpénztár, miut részvénytársaság” 1894. évi július hó 28-án d. u. 4 órakor tautaudó

rendkívüli közgyűlésére

T á r g y a k :

1. Alaptőke felemelése.
2. Alapszabályok módosítása.

Valkány, 1894. július hó 11 én.

Dr. Kohn S. k.

358 1—1

elnök.

504. sz. vég. 1894.

ÁRVERÉSI HIRDETMEY.

Alulírott kik. kir. bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nkikindai kir. járásbíróóság 5052 p. 1890. számú végzése által Bogdanovits György tokai lakos végrehajtó javára Koós István nkikindai lakos ellen 100 frt tőke s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság felül foglalt és 912 frt 50 kr-ra becsült különféle szobabutorok, ruhaneműek és egyéb álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a nkikindai kir. járásbíróóság 2672 p. 1894. sz. kiküldetést rendelő végzése folytán a helyszínen, vagyis N.-Kikindán alperes lakásán leendő eszközzésére 1894. évi július hó 20 ik napjának d. u. 3 órája határidőül kitűzetik, és ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagy-Kikindán, 1894. évi július hó 6-án

Várnay L.,

357. 1—1

kir. bírósági végrehajtó.

HUNGARIA

országos magyar vajkivíteli részvénytársaság értesít

A T. GAZDAKÖZÖNSÉGET

hogy irodáját BUDAPESTEN, Dalszínház-utca 10. sz. a. megnyitotta és vajtermelésre vonatkozó bejelentéseket elfogad és vajszállítási szerződéseket köt; a vajátvételt azonban csak 1. é. október hó 1-én kezdi meg.

Ennélfogva felkérjük a t. gazdaközönséget mielőbbi bejelentkezésre, mert egy vajtermelésre berendezendő tejjgazdaság felszerelése tekintettel a már is beállott tömeges megrendelésekre legalább is 8 hetet vesz igénybe.

Részletes, az egész okszerű vajtermelést röviden tárgyaló szó- vagy írásbeli felvilágosító-sokkal legnagyobb készséggel szolgálunk.

A „Hungaria” országos magyar vajkivíteli részvénytársaság igazgatósága:

BR. JÓSIKA GÁBOR s. k.,

KUNKEL IMRE s. k.

elnök.

346 1—4

vezérigazgató.